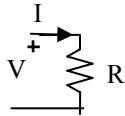
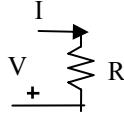

GUC

Devrelerde gerilimin + ucundan akım girecek şekilde yon tanımı yapılmalıdır.

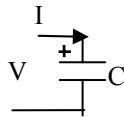

Yon bu şekilde tanımlanırsa $V=RI$ olur.

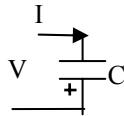

Yon bu şekilde tanımlanırsa $V=-RI$ olur.

Bunun gibi kapasite tanımda de

$I = C \frac{dV}{dt}$ seklindedir. Eger akım gerilimin + ucundan girmez ise yani sekildeki gibi olursa

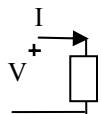

$$I = -C \frac{dV}{dt}$$

seklinde tanımlanır.

----- GUC -----

Bundan sonra aksi söylemedikçe gerilimin +ucundan akım girer varsayımları yapılacaktır.

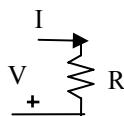

Elektrik devresinde elemanın gücü $P=VI$ dir.

Eger P pozitif ise eleman **güc tüketir**.

Eger P negatif ise eleman güc üretir.

151) $V=10V$, $R=4\Omega$ ise devrenin gücünü inceleyin.

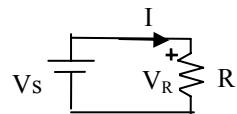

$$I=V/R=10/4=2.5A,$$

$$P=VI=10 \cdot 2.5=25W$$

Güç pozitif olduğundan devre güç harcar.

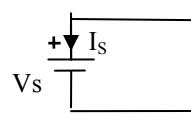
152) $V_s=10V$, $R=4\Omega$ ise devrenin gücünü inceleyin.

$$I=V_R/R = V_s/R = 10/4=2.5A,$$

$$P_R=V_R I=10 \cdot 2.5=25W$$

V_s kaynakı için

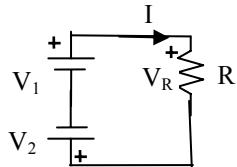

$$P_S=V_s I_s = V_s (-I) = 10 (-2.5)=-25W$$

P_R pozitif olduğundan direnç güç harcar.

P_S negatif olduğundan kaynak güç üretir.

153) $V_1=20V$, $V_2=10V$, $R=2\Omega$ ise devre elemanlarının gücünü inceleyin.

$$V_2-V_1+RI=0, \quad I=(20-10)/2=5A$$

$$P_1=V_1 I_1=V_1 (-I)=20 \cdot 5 = -100W$$

$$P_2=V_2 I_2=V_2 I=10 \cdot 5 = 50W$$

$$V_R=R I=2 \cdot 5=10V$$

$$P_R=V_R I_R=V_R I=10 \cdot 5 = 50W$$

P_1 : güç üretir.

P_2 : güç tüketir.

P_R : güç tüketir.

Bir devrede üretilen ve harcanan güç birbirine eşittir. Esittir.

uretilen güç=harcanan güç

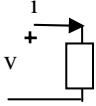
matematiksel olarak üretilen güç negatif harcanan güç pozotof olduğundan.

$$\sum_{i=1}^n P_i = 0$$

olarak ifade edilir.

Alternatif akimda guc.

211) Devredeki gucleri hesaplayin.

$$v = V_m \cos(\omega t + \theta_v),$$

$$i = I_m \cos(\omega t + \theta_i),$$

$$v = V_m \cos(\omega t + \theta_v - \theta_i),$$

$$i = I_m \cos \omega t.$$

Ani Guç

$$p = V_m I_m \cos(\omega t + \theta_v - \theta_i) \cos \omega t.$$

...

$$\cos \alpha \cos \beta = \frac{1}{2} \cos(\alpha - \beta) + \frac{1}{2} \cos(\alpha + \beta)$$

Yerine yerlestirelim.

$$p = \frac{V_m I_m}{2} \cos(\theta_v - \theta_i) + \frac{V_m I_m}{2} \cos(2\omega t + \theta_v - \theta_i).$$

$\cos(2\omega t + \dots)$ terimini acalim.

$$\cos(\alpha + \beta) = \cos \alpha \cos \beta - \sin \alpha \sin \beta$$

$$p = \frac{V_m I_m}{2} \cos(\theta_v - \theta_i) + \frac{V_m I_m}{2} \cos(\theta_v - \theta_i) \cos 2\omega t$$

$$- \frac{V_m I_m}{2} \sin(\theta_v - \theta_i) \sin 2\omega t.$$

$$P = \frac{V_m I_m}{2} \cos(\theta_v - \theta_i),$$

$$Q = \frac{V_m I_m}{2} \sin(\theta_v - \theta_i).$$

$$p = P + P \cos 2\omega t - Q \sin 2\omega t,$$

P: Ortalama guç (Average power)

Q: reaktif guç (Reaktif power)

$\cos(\theta_v - \theta_i)$: Guç faktoru

$\sin(\theta_v - \theta_i)$: reaktif guç faktoru

$$P = \frac{1}{T} \int_{t_0}^{t_0+T} p dt,$$

Guc faktorunu sadece kosinus cinsinden verilmesi yeterli degildir isaretinin de verilmesi gerekir.

Mesela a) $\theta_v=80^\circ$, $\theta_i=20^\circ$, b) $\theta_v=20^\circ$, $\theta_i=80^\circ$ durumları için guç faktorunu hesaplayalım.

a) $\cos(\theta_v - \theta_i) = \cos(80-20)=0.5$

b) $\cos(\theta_v - \theta_i) = \cos(20-80)=0.5$

Her iki durumda da guç faktoru 0.5 bunu ayırmak için $\theta_v > \theta_i$, veya $\theta_v - \theta_i > 0$ ise geri fazlı

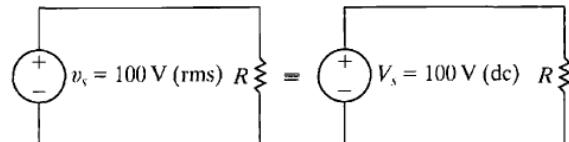
$\theta_v < \theta_i$, veya $\theta_v - \theta_i < 0$ ise ileri fazlı deyimleri kullanılır.

a) 0.5 geri fazlı, b) 0.5 ileri fazlı olarak kullanılır.

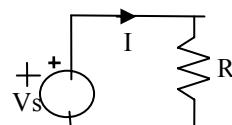
Efektif Deger Cinsinden

$$\begin{aligned} P &= \frac{V_m I_m}{2} \cos(\theta_v - \theta_i) \\ &= \frac{V_m}{\sqrt{2}} \frac{I_m}{\sqrt{2}} \cos(\theta_v - \theta_i) \\ &= V_{\text{eff}} I_{\text{eff}} \cos(\theta_v - \theta_i); \end{aligned}$$

$$Q = V_{\text{eff}} I_{\text{eff}} \sin(\theta_v - \theta_i).$$

351) $v=20\cos(8t+30^\circ)$, $R=10\Omega$ ise R direncinde harcanan a) ortalama gucu, b) reaktif gucu c) ani gucu, hesaplayın.

a) Devrede

$$\begin{aligned} v &= 20\cos(8t+30^\circ) = V_m \cos(\omega t + \theta_v) \\ V_m &= 20, \quad \omega = 8, \quad \theta_v = 30^\circ \end{aligned}$$

$$i = V_s/R = 20\cos(8t+30^\circ)/10 = 2\cos(8t+30^\circ)$$

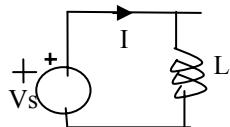
$$= I_m \cos(\omega t + \theta_i)$$

$$I_m = 2, \quad \omega = 8, \quad \theta_i = 30^\circ$$

a) $P = \frac{V_m I_m}{2} \cos(\theta v - \theta i) = \frac{20}{2} \cos(30-30) = 40$
 b) $Q = \frac{V_m I_m}{2} \sin(\theta v - \theta i) = \frac{20}{2} \sin(30-30) = 0$
 c) $p = P + P \cos 2\omega t - Q \sin 2\omega t = 40 + 40 \cos 16t$

Dirençde harcanan reaktif güç sıfırdır.

353) $v=20\cos(5t+30)$, $L=2H$ ise L de harcanan a) ortalama gücü, b) reaktif gücü c) ani gücü, hesaplayın.

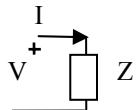

a) Devrede

$$v=20\cos(5t+30) = V_m \cos(\omega t + \theta_v)$$

$$V_m=20, \quad \omega=5, \quad \theta_v=30$$

geçen akımı bulmamız lazımdır.

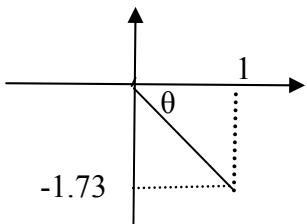
$$v=20\cos(5t+30) \Rightarrow V=20 \angle 30, \quad V=20 e^{j30},$$

$$Z=j\omega L=j 5 2=10j$$

$$I = V/Z = 20 e^{j30}/10j$$

$$I = \frac{20(\cos 30 + j \sin 30)}{10j} = -2j(0.866 + 0.5j)$$

$$I=1-1.73j=\sqrt{1^2+1.73^2} e^{j\theta}, \quad \theta=\arctan\left(\frac{-1.73}{1}\right)=-60$$

$$I=2 e^{-j60}=2 \angle -60 \Rightarrow i=2 \cos(5t-60)$$

$$I_m=2, \quad \omega=5, \quad \theta_i=-60$$

$$V_m=20, \quad \omega=5, \quad \theta_v=30$$

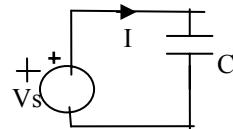
a) $P = \frac{V_m I_m}{2} \cos(\theta v - \theta i) = \frac{20}{2} \cos(30-(-60)) = 20 \cos 90=0$

b) $Q = \frac{V_m I_m}{2} \sin(\theta v - \theta i) = \frac{20}{2} \sin(30-(-60)) = 20 \sin 90=20$

c) $p = -Q \sin 2\omega t = -20 \sin 10t$

Endüktansda (bobinde) harcanan ortalama güç sıfırdır.

355) $v=20\cos(5t+30)$, $C=0.02F$ ise C de harcanan a) ortalama gücü, b) reaktif gücü c) ani gücü, hesaplayın.

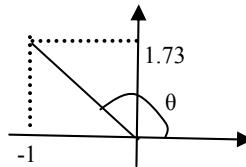
Yukarıdaki işlemler tekrarlanırsa

$$Z=1/j\omega C=1/(j 5 0.02)=-10j$$

$$I = V/Z = 20 e^{j30}/(-10j)$$

$$I = \frac{20(\cos 30 + j \sin 30)}{-10j} = 2j(0.866 + 0.5j)$$

$$I=-1+1.73j=\sqrt{1^2+1.73^2} e^{j\theta}, \quad \theta=\arctan\left(\frac{1.73}{-1}\right)=120$$

$$I=2 e^{j120}=2 \angle 120 \Rightarrow i=2 \cos(5t+120)$$

$$I_m=2, \quad \omega=5, \quad \theta_i=120$$

$$V_m=20, \quad \omega=5, \quad \theta_v=30$$

a) $P = \frac{V_m I_m}{2} \cos(\theta v - \theta i) = \frac{20}{2} \cos(30-120) = 20 \cos (-90)=0$

b) $Q = \frac{V_m I_m}{2} \sin(\theta v - \theta i) = \frac{20}{2} \sin(30-120) = 20 \sin (-90)=-20$

c) $p = -Q \sin 2\omega t = 20 \sin 10t$

Kondansatörde harcanan ortalama güç sıfırdır.

Dirençde harcanan reaktif güç sıfırdır.

Endüktansda (bobinde) harcanan ortalama güç sıfırdır

kondansatorde harcanan ortalama güç sıfırdır.

P: Ortalama güç: gerçek harcanan güçtür.

Ortalama güç=0 demek o eleman gerçekte güç harcamıyor demektir.

Bobin ve kondansatorde güç harcanmaz. Dirence de güç harcanır. Direnç elektrik enerjisini ısı enerjisine donusturur. Etrafa ısı (enerji) dağıtır. Bobin ve kondansator elektrik enerjisini ısı enerjisine donusturmazlar etrafaya enerji yaymazlar.

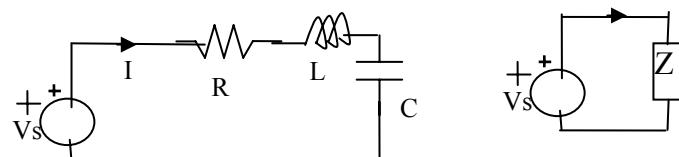
Q: Reaktif güç: Bir çeşit sanal güç olarak düşünülebiliriz. Elektrik kaynagi ile bobin(veya kapasite) arasında gidip gelen güçtür.

Bobinde reaktif güç pozitif, kapasitede negatifdir.

P watt ile ölçülür. Q VAR ile ölçülür.

(VAR: VOLTAMPER)

361) $v=20\cos(5t+30)$, $R=2\Omega$, $L=2H$, $C=0.04F$ ise R,L,C de toplam harcanan a) ortalama gücü, b) reaktif gücü c) ani gücü, hesaplayın. d) Güç faktörünü ve reaktif güç faktörünü hesaplayın

$$Z=R+jwL+1/jwC=2+j 5 2 + 1/(j 5 0.04)$$

$$= 2+10j-5j = 2+5j$$

$$I = V/Z = 20 e^{j30}/(2+5j) = 2.9 - 2.3j$$

$$I = 3.7 e^{-j38.2} \implies i = 3.7 \cos(5t- 38.2)$$

$$I_m=3.7, \quad w=5, \quad \theta i=-38.2$$

$$V_m=20, \quad w=5, \quad \theta v=30$$

$$a) \quad P = \frac{V_m I_m}{2} \cos(\theta v - \theta i) = 0.5 20 \cdot 3.7 \cos(30+38.2) \\ = 13.7$$

$$b) \quad Q = \frac{V_m I_m}{2} \sin(\theta v - \theta i) = \frac{20}{2} \sin(30-120) \\ = 34.48$$

$$c) p = P + P \cos 2wt - Q \sin 2wt$$

$$= 13.7 + 13.7 \cos 10t - 34.48 \sin 10t$$

$$d) \text{Guc faktoru} = \cos(\theta v - \theta i) = \cos(68.2) = 0.37$$

$$\text{reaktif Guc faktoru} = \sin(\theta v - \theta i) = \sin(68.2) = 0.93$$

363) Yukarıdaki soru için $v=20\cos(5t+30)$, $R=2\Omega$, $L=2H$, $C=0.02F$ ise R,L,C de toplam harcanan a) ortalama gücü, b) reaktif gücü c) ani gücü, hesaplayın. d) Güç faktörünü ve reaktif güç faktörünü hesaplayın

Cozum

$$Z=R+jwL+1/jwC=2+j 5 2 + 1/(j 5 0.02)$$

$$= 2+10j-10j = 2$$

$$I = V/Z = 20 e^{j30}/(2) = 10 e^{j30}$$

$$I_m=10, \quad w=5, \quad \theta i=30$$

$$V_m=20, \quad w=5, \quad \theta v=30$$

$$a) \quad P = \frac{V_m I_m}{2} \cos(\theta v - \theta i) = 0.5 20 10 \cos(30-30) \\ = 100$$

$$b) \quad Q = \frac{V_m I_m}{2} \sin(\theta v - \theta i) = \frac{20}{2} 10 \sin(30-30) \\ = 0$$

$$c) p = P + P \cos 2wt - Q \sin 2wt$$

$$= 100 + 100 \cos 10t$$

Kompleks GUC

$$S = P + jQ.$$

$$P = |S| \cos \theta,$$

$$Q = |S| \sin \theta.$$

$$\theta = \theta v - \theta i$$

$$\begin{aligned}
 S &= \frac{V_m I_m}{2} \cos(\theta_v - \theta_i) + j \frac{V_m I_m}{2} \sin(\theta_v - \theta_i) \\
 &= \frac{V_m I_m}{2} [\cos(\theta_v - \theta_i) + j \sin(\theta_v - \theta_i)] \\
 &= \frac{V_m I_m}{2} e^{j(\theta_v - \theta_i)} = \frac{1}{2} V_m I_m / (\theta_v - \theta_i).
 \end{aligned}$$

$$S = V_{\text{eff}} I_{\text{eff}} / (\theta_v - \theta_i).$$

$$S = V_{\text{eff}} I_{\text{eff}} / (\theta_v - \theta_i)$$

$$= V_{\text{eff}} I_{\text{eff}} e^{j(\theta_v - \theta_i)}$$

$$= V_{\text{eff}} e^{j\theta_v} I_{\text{eff}} e^{-j\theta_i}$$

$$= \mathbf{V}_{\text{eff}} \mathbf{I}_{\text{eff}}^*$$

$$S = \frac{1}{2} \mathbf{V} \mathbf{I}^*$$

Burada $\mathbf{V}_{\text{eff}} = V_{\text{eff}} e^{j\theta_v}$, $\mathbf{I}_{\text{eff}} = I_{\text{eff}} e^{j\theta_i}$, tanimlari vardır.

Ornek: V ve I asagidaki gibidir. P ve Q'yu hesaplayin.

$$\mathbf{V} = 100 \angle 15^\circ \text{ V},$$

$$\mathbf{I} = 4 \angle -105^\circ \text{ A.}$$

$$S = \frac{1}{2} (100 \angle 15^\circ) (4 \angle -105^\circ) = 200 \angle 120^\circ$$

$$= -100 + j173.21 \text{ VA.}$$

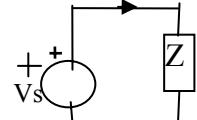
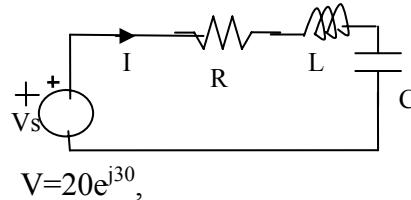
veya

$$S = 0.5 100 e^{j15} 4 e^{j105} = 200 e^{j120} = 200 \cos(120) + j200 \sin(120)$$

$$S = -100 + 173.2i$$

$$\text{Buradan } P = -100 \text{ W} \quad Q = 173.2 \text{ VAR}$$

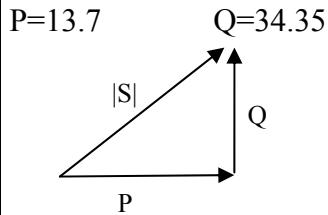
381) $v = 20 \cos(5t+30)$, $R = 2\Omega$, $L = 2H$, $C = 0.04F$ ise R, L, C de toplam harcanan a) ortalama gucu, b) reaktif gucu c) Guç faktorunu ve reaktif güç faktorunu hesaplayin

$$Z = R + jwL + 1/jwC = 2 + j5 2 + 1/(j5 0.04)$$

$$= 2 + 10j - 5j = 2 + 5j \\ I = V/Z = 20 e^{j30} / (2 + 5j) = 2.9 - 2.3j = 3.7 e^{j38},$$

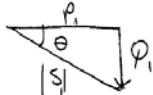
$$S = \frac{1}{2} V I^* = 0.5 20 e^{j30} 3.7 e^{j38} = 37 e^{j68} = 13.7 + 34.35j$$

$$\theta = \arctan Q/P$$

$$\text{Guc faktoru} = \cos \theta = P/S = P / \sqrt{P^2 + Q^2} = 0.37$$

leading power factor 0.8

$$\cos \theta = 0.8$$

ϕ is minus

lagging power factor 0.6

$$\cos \theta = 0.6 \Rightarrow \theta = 53.1^\circ \Rightarrow \sin \theta = 0.8$$